

стандартів, що буде позитивною зміною не лише у системі бухгалтерського обліку, а й розвитку господарської діяльності в цілому.

Література:

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: закон України від 05.10.2017 р. / Електронний ресурс. Режим доступу: https://ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T990996.html.
2. Котляр І. М., Бержанір І. А. Тенденції розвитку бухгалтерського обліку в Україні. Актуальні проблеми обліково-аналітичного забезпечення суб'єктів господарювання в умовах сталого розвитку: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих вчених, 17 квітня 2019 р., м. Рівне. [Електронне видання]. Рівне: НУВГП. 2019. С. 49–50.

Боровик П. М.

канд. екон. наук, доцент кафедри геодезії, картографії і кадастру
Уманський національний університет садівництва
м. Умань, Україна

ПРОБЛЕМИ ВИКОНАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ У КОНТЕКСТІ БЮДЖЕТНОЇ РЕФОРМИ

Основою для вибору тієї чи іншої моделі бюджетних відносин, а відтак і особливостей та механізмів розподілу бюджетних ресурсів між державою та бюджетами місцевих громад для кожної конкретної країни є потенціал її муніципалітетів щодо забезпечення видаткових частин їх бюджетів власними фінансовими ресурсами, тобто чинник фіскальної самодостатності.

Самодостатність органів місцевого самоврядування на практиці проявляється у наявності власних фінансових ресурсів та їх достатності для виконання муніципалітетами функцій і повноважень, визначених законодавством. Поряд з цим, ключовою проблемою для вітчизняних місцевих бюджетів є низька частка їх витрат у загальній сумі видатків консолідованого бюджету, що не дозволяє муніципалітетам належним чином фінансувати навіть мінімально-необхідні потреби місцевих громад.

Зокрема, як свідчать результати дослідження, витрати місцевих бюджетів в Україні складають в 2010 р та в 2013-2014 рр. менше 1/4 а в 2011 р. та в 2015-2018 рр. лише близько 1/5 від загальної суми видатків зведеного бюджету.

В той же час, в більшості країн Європейського співтовариства, курс на інтеграцію з яким останнім часом незмінно декларує наша держава, дещо інша структура розподілу видатків між місцевими бюджетами та державною казною. Зокрема, в значній частині країн Європи частка витрат бюджетів місцевих громад в структурі їх бюджетних видатків складає близько 1/3, а в Швеції, Фінляндії та Данії – більше 45 % від загальних видатків консолідованих бюджетів цих країн.

Крім структури видатків зведеного бюджету, важливим показником рівня самодостатності місцевих бюджетів є питома вага в ній регульованих доходів. В зв'язку з цим варто відмітити, що місцеві бюджети в Україні значною мірою формуються, насамперед не за рахунок власних та закріплених джерел їх доходів, а за рахунок міжбюджетних трансфертів.

Незважаючи на децентралізаційні процеси стосовно перерозподілу бюджетних ресурсів, частка міжбюджетних трансфертів з державної казни у доходній базі місцевих бюджетів України з року в рік зростає та за період 2010-2016 рр. зросла на 18 %, опередивши за своїм фактичним розміром сукупну величину всіх інших джерел доходів бюджетів муніципалітетів.

Зовсім інші показники структури доходів місцевих бюджетів у країнах з розвинутою ринковою економікою. Зокрема, в значній частині країн з ринковою моделлю фінансових відносин в суспільстві власні джерела доходів бюджетів місцевих громад складають більше половини їх доходної бази. Крім того, в Іспанії, Австрії та Швейцарії власні доходи місцевих бюджетів формують більше 80 % а в США, Ісландії та Люксембурзі – понад 90 % їх джерел доходів.

Важливим показником рівня самодостатності місцевих бюджетів є також структура регульованих доходів цих складових бюджетної системи. В зв'язку з цим, варто зазначити що регульовані доходи місцевих бюджетів в Україні переважно формуються за рахунок субвенцій.

Зокрема, результати аналізу структури регульованих доходів вітчизняних місцевих бюджетів показали, що частка субвенцій в регульованих доходах місцевих бюджетів в 2010 р. 43,1 %. Крім того в період 2011-2014 рр. питома вага субвенцій в структурі отриманих вітчизняними муніципалітетами міжбюджетних трансфертів складала майже половину, а в 2015-2016 рр. більше 95 %.

Деякі іншими є структура регульованих доходів місцевих бюджетів в окремих країнах світу. Зокрема у Франції, Швеції, Литві, Німеччині (на рівні бюджетів общин), Бельгії, Нідерландах та Чехії порівняно незначною є роль субвенцій в процесах регулювання доходної спроможності місцевих бюджетів. З іншого боку, в таких країнах, як Росія, Польща та Латвія в структурі міжбюджетних трансфертів, що надходять до бюджетів місцевих громад лівову частку займають субвенції, що відповідає вітчизняній практиці вирівнювання доходної бази місцевих бюджетів.

Варто зазначити, що положення бюджетного законодавства як України, так і багатьох інших країн передбачають, що для бюджетів, які отримують міжбюджетні трансферти, суттєве значення має вид трансфертних платежів.

Зокрема, для муніципалітетів негативною є практика використання під час бюджетного вирівнювання субвенцій, оскільки нормативно-правовими актами з цього приводу як в Україні, так і в більшості країн світу передбачено їх використання з певною метою та в порядку, визначеному тим органом, який прийняв рішення про надання субвенції. Слід зазначити, що саме субвенції є видом міжбюджетних трансфертів, що найбільш обмежують фінансову свободу місцевого самоврядування.

Тому застосування переважно субвенцій з метою фінансового вирівнювання доходної бази місцевих бюджетів значною мірою суперечить положенням Європейської хартії місцевого самоврядування та є однією із перепон на шляху подальшої інтеграції нашої країни до Європейського співтовариства.

Враховуючи викладене, використання субвенцій в Україні з метою вирівнювання доходної спроможності місцевих бюджетів наразі є явищем недопустимим. Крім того, в часи фінансової нестабільності, викликаній як розладом світової фінансової системи так і політичною кризою в Україні, використання коштів державної казни з метою збалансування доходної бази місцевих бюджетів, тобто застосування інших видів трансфертів, необхідно суттєво обмежити.

Поряд з цим важливим завданням для держави наразі є підвищення рівня самодостатності муніципалітетів. Реальним шляхом досягнення цієї мети може бути реформування системи місцевих податків та платежів, насамперед, через посилення їх фіскального значення у доходах бюджетів місцевих громад.

В зв'язку з цим, варто зазначити, що реформування в Україні механізму справляння податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, звичайно, позитивно вплинуло на формування доходної бази місцевих бюджетів.

Поряд з цим, окремі зміни до податкового та бюджетного законодавства, що відбулись в Україні, негативно вплинули на рівень фінансової самодостатності муніципалітетів. До таких змін можна віднести зменшення частини податку на доходи фізичних осіб, що надходить до місцевих бюджетів (з 75 %, що їх отримували в 2014 р. бюджети сіл, міст районного та обласного підпорядкування та районів до 60 %, з 25 % від загальної суми мобілізованого ПДФО, що отримували обласні бюджети до 15 % та з 50 %, від мобілізованої суми ПДФО, що їх отримував бюджет м. Київ до 40 %) [1].

Натомість позитивним є те, що з 2015 р. до доходів місцевих бюджетів в Україні відносять акцизний податок з реалізації через роздрібну торговельну мережу алкогольних напоїв, пива та тютюнових виробів, податок на розкішні автомобілі та частину екологічного податку.

Погоджуючись з тим, що більшість фіскальних новацій, що стосуються наповнення доходної бази місцевих бюджетів є досить позитивними, зазначимо, що зменшення частки податку на доходи фізичних осіб в місцевих бюджетах суттєво зменшить розміри їх власних та закріплених джерел доходів, а тому може викликати додаткову потребу вітчизняних муніципалітетів в міжбюджетних трансфертах.

Тому, вважаємо, що необхідним нині є повернення до порядку розподілу мобілізованого податку на доходи фізичних осіб, який передбачав, що 75 % мобілізованих сум податку залишаються в розпорядженні бюджетів сіл, міст районного та обласного підпорядкування а також районів, 25 % – в обласних бюджетах та 50 % – в бюджеті м. Київ.

Підсумовуючи результати аналізу вітчизняної та зарубіжної практики

бюджетних відносин на рівні бюджетів муніципалітетів, зазначимо, що практичними шляхами реформування бюджетних відносин в Україні, які дозволять вирішити значну частину сучасних проблем формування доходів місцевих бюджетів, можуть бути наступні кроки:

- повернення до порядку розподілу мобілізованого податку на доходи фізичних осіб, який передбачав, що 75 % мобілізованих сум податку залишаються в розпорядженні бюджетів сіл, міст районного та обласного підпорядкування а також районів, 25 % – в обласних бюджетах та 50 % – в бюджеті м. Київ;

- розширення повноважень місцевих громад стосовно запровадження нових місцевих податків і зборів та їх адміністрування;

- запровадження обов'язкових внесків на охорону здоров'я в екологічно неблагополучних районах;

- заборона на використання в Україні субвенцій та обмеження стосовно використання міжбюджетних трансфертів інших видів.

Література:

1. Бюджетний Кодекс України від 08.07.2010 року. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

Васильєва К. С.

студентка Інституту інформаційних технологій в економіці

Науковий керівник: **Шуплат О.М.**, канд.екон.наук, доцент

кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

м. Київ, Україна

ІНВЕСТИЦІЇ В ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ

Один з провідних німецьких експертів в питаннях Індустрії 4.0, Борис Отто, охарактеризував останні досягнення в сфері інформаційних технологій так: «...тепер, коли машини стали набувати певний штучний інтелект, який дозволяє їм приймати самостійні рішення, проголосили четверту революцію»[1].

На сьогоднішній день, найбільш цінний ресурс у сучасному світі – це інформація, а найбільш перспективний напрям інвестування – штучний інтелект. Розширення існуючих ринків та перехід їх цифрових та Інтернет-версій в автоматичний режим стає можливим завдяки новітнім технологіям, що спричиняє появу нових методів виробництва. Більш того, людські енергозатрати на виробництво товарів та послуг значно зменшуються, що дає можливість направити інтелектуальні ресурси людства на виконання більш важких нетипових завдань, які потребують виведення висновків та прийняття свідомих економічних рішень.